

PODDAWAĆ (57) *vb impf*

o jasne; w *inf.* -daw- (5), -dâw- (1) *ArtKanc*; drugie a jasne; w pozostałych formach: -daj- [w tym 3 r. błędne znakowanie], -dâw-. ◇ W formach tematów *praes*: -dâw- (23), -daj- (17); -dâw- *MetrKor* (2), *OpecŻyw*, *LubPs*, *UstPraw*, *BibRadz*, *ModrzBaz*, *CzechRozm*, *NiemObr* (3), *ReszHoz*, *OrzJan*, *WujNT*, *SiebRozmyśl*, *PowodPr* (2); -daj- *FalZioł*, *Leop* (2), *Calep*, *LatHar*, *SarnStat* (4), *CzahTr*; -dâw- : -daj- *Męcz* (2:3), *WujJud* (1:1), *ZapKościer* (1:1), *ArtKanc* (2:2).

inf poddawać (6). ◇ *praes* 1 *sg* poddaję (6), poddâwâm (4). ◇ 3 *sg* poddâwâ (7), poddaje (2). ◇ 1 *pl* poddâwâmy (2), poddajemy (2). ◇ 3 *pl* poddâwają (6). ◇ *praet* 3 *sg* *m* poddâwâł (2). ◇ 3 *pl* *m* *pers* poddawali (2). ◇ *imp* 2 *sg* poddâwâj (3). ◇ *con* 1 *pl* *m* *pers* *bysmy* poddâwali (2) *SeklKat*, *KarnNap*, *bychmy* poddâwali (1) *RejPos*. ◇ *impers con* *by* poddâwâno (1). ◇ *part praes act* poddając (7), poddâwając (4).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVIII w. s.v. poddać*.

1. *Uzależniać*, *podporządkowywać*, *dawać we władanie*; *subdere* *Mącz*, *Cn*; *tradere* *Vulg*; *offere* *JanStat*; *addicere*, *emancipare*, *mancipare*, *subicere*, *tradere in potestatem* *Cn* [w tym: *kogo* (6), *co* (27)] (34) :

poddawać komu (4): *Leop Iudith* 5/24 [2 r.]; A Źtofuie tę rzecz Źwoię z tym co wyŹłzey o ániołách mowił/ poddawaiąc ie Iezufowi Synowi Bożemu. *CzechRozm* 52v; *NiemObr* 57.

Zwroty: »poddawać pod moc« (1): *Subdo*, *Poddâyę pod moc/ PodŹtawiam/ Podkładam* *Mącz* 93a.

»poddawać pod [czyjâ] niewolâ« (1): A iefczce więtfze okrucieñstwo iefł Źamo práwo Polkie/ ktore lud gburfki poddawa pod Źlácheckâ niewolâ/ gorzey niŹ pogâñfkâ. *PowodPr* 68.

Przen (25) :

poddawać czemu (1): [nie byli to] *Gwiazdârze owi/ ktorzy gwiazdom poddawaiâ wolność ludzkâ* *WujNT* 8.

a) *Podporządkowywać duchowo* (24) : ták iŹ nie moŹe być ták wielki y Źzkârâdny grzech/ ktorego odpuŹzczenia nie mogli by Źię ŹpodŹiewâć kâŹdy/ ktory iedno vffânie Źwe w krzyŹu y Źmierci Pâná ChryŹtuŹowej pokłada/ y vprzeymâ chęć y wolâ do popráwienia Źywotâ Źwego poddawa *ReszHoz* 122.

poddawać komu, czemu (9): *OpecŻyw* 191v; *WujJud* 127v; *WujJudConf* 24; Okâzuy Źię Źáfkâwym wzgromâdzeniu vbogich/ á twoię myŹ Źtârfzemu/ y przełozonemu głowę twâ poddawaj [*Amicabilem te fac congregationi; et magnati humilia caput tuum*]. *BudBib Eccli* 4/7; tedy nietylko Źkromnie to y ćierpliwie przymowâć/ ále Źam Źiebie wŹyŹtfkiego maŹ z ochotâ woley BoŹey poddâwâć *KarnNap* Ev; *ArtKanc* L11, N3v, N4v, O14v.

poddawać pod co (11): *BibRadz* I 123c *marg*; iáko Źkrufzyć Źerce ma człowiek przed pânem Bogiem dla grzechów/ poddâwâć ćiáło pod Duch przez poŹty/ modlitwy/ czuynoŹci. *BialKat* 36. Cf »poddawać pod poŹluszeñstwo«, »poddawać pod wolâ«.

W charakterystycznych połączeniach: *chęć poddawać*, *ciáło* (10), *ducha* (*duszę*) (2), *głowę*, *myŹ*, *pisma*, *rozum* (4), *sam siebie*, *wolâ* (3), *wszytko* (2); *duchowi* (*duszy*) *poddawać* (5), *kościolowi*, *prełozonemu*, *starszemu*, *wierze*, *woley boŹej*; *poddawać pod duch*.

Zwroty: »w niewolâ poddawać« (1): Iefli tefz wyŹtapił y zgrzeŹył náprzećiwko bliŹnemu/ áby przeproŹił [...]: Aby Źwoie ćiáło włâfne karał/ hâmował/ y wniewolâ ie poddawał *KrowObr* 63.

»poddawać pod, w posłuszeństwo« [w tym: czego (1), czyje (6)] [szyk zmienny] (6:1): Abychmy nie dufáli ani rozumom/ ani náukam swoim: iedno wŹyŹthko pokornie á z mocną wiárą ábychmy poddawáli pod poŹłuszeństwo woley á náuki Źwięthey iego. *RejPos* 230; Trapię ciáło moie/ y w poŹłuszeństwo poddawam. *WujJud* 210v, 101v, 145; *WujJudConf* 93v; *NiemObr* 143 [2 r.].

»w służbę poddawać« (1): pokuŹzenie Bog pobudza/ ták ciáło w służbę poddawa/ á Źkraca przez Źwoię kaŹń. *ArtKanc* O3v.

»poddawać pod wołá [czyjá]« [szyk zmienny] (3): *SeklKat* S2v; SŁuŹna rzecz iest (brácie miły) ábyŹmy zówŹdy ták będac zdrowemi iáko y choremi/ poddawáli wŹyŹtkę náŹę wołá pod wołá miŹe⁶⁰ Bogá *KarnNap* E; *SiebRozmyŹl* Av.

a. *Podporządkowywać politycznie [komu]* (3) : żadnym obyczáiem nie będziemy ani możemy Zamku/ twięrdze/ miáŹtá/ álbo innych mieyŹc [...] (by tēz zá dobrá wołá nam ie poddawano) którýmkolwiek ŹpoŹobem pod którąkolwiek bárwą przyimowác *SarnStat* 1101.

Zwroty: »w niewolá poddawać« (1): Bo Źie tu modli zá ludem BoŹym/ ktory pográníczne pogańŹstwo trapili/ á w frogá niewolá Źobyę poddawáli. *LubPs* S5v.

»sobie poddawać« (1): *LubPs* S5v cf »w niewolá poddawać«.

W przen (1) : tedyŹmy záprawdę rozum vtráćili/ ielŹize obŹudnym wiáry wēŹłem zmamieni y vwikłáni/ Turkowi/ chcąc práwie/ kárki Źwé poddawamy *OrzJan* 114.

2. *Sprawiać, aby ktoŹ podlegał czemuŹ; subicere JanStat [kogo, co]* (5) :

poddawać czemu (2): tedy oné [starosty i dzierŹawce] y ich koŹdęgo z oŹobná dla tákiego niedbáŹtwa/ [...] Źkazaniu kłátwam przez przeŹóŹoné mieyŹc y ich Wikárię Officiały poddáiemy *SarnStat* 899, 905.

poddawać pod co (2): QVártá z tych dobr Mázoweckich iŹdŹ ma do Ráwy przedŹię. Nie poddáiác ktemu pod tę Opráwę miáŹtá Wárlzáwy/ z Źrony iurisdiciię *SarnStat* 367 [*idem*] 1148.

Przen [czemu] (1) : oddal odemnie poŹądliwoŹć/ á myŹli nieuczćiwey y roŹpuŹtney nie poddaway mię. *LatHar* 588.

3. *Powierzać [kogo, co]* (8) :

poddawać pod co (6): nyethilko the svmmę okthoram go pan Voyewoda Wynowal traczycz chczyal. Aley y mayethnoŹczy ŹŹwoye y gardlo pod karanye náŹche poddawall. *LibLeg* 11/159. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »poddawać [komu] w moc [cum inf]« (1): A on sliubie onę [ciotkę] chowác i poddaie iey w moc rzádzić gospodarstwem iak biallygłowie nalieŹy. *ZapKoŹcier* 1580/10.

»pod obronę [komu] poddawać« (2): thy nowe PolŹkie księgi pracę moię W.W. pod obronę poddaię y [...] ofiaruię. *FalZioł* + 2v; *LubPs* A2.

»poddawać pod rozsádek (a. sąd), rozsádku« [w tym: czyj(emu) (3)]« [szyk zmienny] (3:1): Tu AuguŹtyn BiŹkupy RzymŹkie/ pod rozŹádek wŹyŹtkiego *concilium* poddawa. *NiemObr* 63; W oŹtátnich Mandatach Dekálogu Źwego/ ochrania Bog obrázy bliŹnich náŹyŹch [...] wŹyŹŹtkie okoŹo tego roznice pod Źpráwiedliwy bez żadnego fáŹŹu ábo oŹzukánia Źáđ y wyŹwiadczenie poddawáiác. *PowodPr* 63; A ielŹizem ia tēz w niey [wierze] byŹ iáko zábláđŹil. Tedy nie tákby miáło ŹzkodŹić pocŹćiwemu/ Memu/ co ia poddáię rozŹádku wáŹzemu. *CzahTr* G2v; *LatHar* 579.

»poddawać pod wolą [czyją]« (1): pros Páná Bogá twego vprzeymie y o iedną z tych trzech: [...] poddaiąc zaráz wżytko pod rozlądek y wolą napřednieyżego medyká y lekarzá chorob twoich? Páná Bogá wżechmogącego *LatHar* 579.

4. *Przekazywać majątek* (1) :

Zwrot: »[co komu] w moc poddawać« (1): Tim spożobem spuśczył vczywy pyotr hank ten dom [...] vczywemu Stanisławowy trużyewy y wmoz yemu potdawa *ZapKościer* 1589/86v.

5. *Rozkazywać, decydować [cum inf]* (1) : gdyby ktory Sędzya zamięszkiwał czynić spráwiedliwości z duchownym o iákie łzkody/ tedy my poddawamy tákie łędzye pociągáć do łádu duchownego *UstPraw* C3.

6. *Nadawać beneficja [kogo, co]* (2) : Iłch gdy ynne czczy y stholcze rady łzwey wedlvgk łzwey woły y zdanya poddawayá, thedy y byłzkvpřtwá pogothrowyw. *MetrKor* 31/620v, 31/621.

7. *Podsować, nastręczać [czego]* (1) : Iákoby czułto [!] czyłtość niewieścía zupełna być mogłá/ gdzie tákich podżeg do rołkołzy poddawáią [*ubi subduntur incentiva ista voluptatum*]. *ModrzBaz* 54v.

8. *Przystawiać do ssania [pod co (żywotne)]* (1) : Immulgeo, Nádayam/ poddawam/ podładzam pod krowy álbo pod owce. *Mącz* 235c.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : Subicio, Poddáwam/ Podkládam. *Mącz* 163a; *Calep* [1018]b.

Zwrot: »pod moc poddawać« (2): Dico, Przykazuyę kogo komu/ Prziwłáfczam/ Przypifuyę. Pod moc poddayę. *Mącz* 85b, 92c.

Formacje współrdzenne cf DAĆ.

Synonimy: 1.a. *brać, podbijać*; 3. *powierzać, zwierzać*; 5. *kazać, rozkazować*.

Cf **PODDAWANIE, PODDAWANY**

MŚ, MM